

หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ในเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการวางแผน และการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะครอบคลุมในประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการวางแผน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกับการบริหาร
3. สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
 - 3.1 โครงสร้างการบริหารและสายงานการวางแผน
 - 3.2 แนวปฏิบัติและขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี
 - 3.3 แนวปฏิบัติ และขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี
 - 3.4 แนวปฏิบัติและขั้นตอนในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของการวางแผน

ความหมายของการวางแผนนั้นได้มีผู้รู้ให้ความคิดเห็นต่าง ๆ กันออกไป ดังเช่น สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2524) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดทางเลือกที่จะดำเนินการในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยวิธีการที่ให้ประโยชน์สูงสุด

สมพงษ์ เกษมสิน (2521) กล่าวว่า การวางแผนเป็นการใช้ความคิดจินตนาการคาดคะเนวิธีการ เพื่อเลือก แนวทางที่ดีที่สุดในการกำหนดเป้าหมาย และวางโครงการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อัทย์ บุญประเสริฐ (2532) กล่าวถึงการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหาร การจัดการของหน่วยงาน และระบบบริหารทั้งระบบ รายละเอียดที่แสดงไว้ในแผนจะเป็นเค้าโครงของสิ่งที่คาดว่าจะต้องปฏิบัติจัดทำในอนาคต เป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการค้นหาและกำหนดวิธีทำงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์การมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร และให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็น ช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พนัส หันนาคินทร์ (2526) ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไร เมื่อไรและด้วยวิธีการอย่างไร

Drucker (1974) กล่าวถึงความหมายของการวางแผนว่าเป็นการจัดตั้งข้อสมมติฐานล่วงหน้าว่าจะทำอะไรในอนาคต ไม่เป็นเพียงแต่การคาดคะเนเท่านั้น แต่เป็นการพิจารณาถึงปัญหา, วิธีการแก้ปัญหา ลู่ทางดำเนินงานใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

Atchison และ Hill (1978) ได้อธิบายว่า การวางแผน คือ การตัดสินใจไว้ก่อนถึงการกำหนดแผนงาน และวิธีการกระทำให้บรรลุผล ตามจุดมุ่งหมายขององค์การ ภายใต้โอกาสและข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อม โดยจะตอบคำถาม 3 ข้อ คือ ขณะนี้เราอยู่ที่ไหน เราจะไปที่ไหนในอนาคต เราจะไปที่นั่นได้อย่างไร

Sergiovanni และ Carver (1980) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งต้องอาศัย การไตร่ตรองระบบและความต่อเนื่องในการทำงาน

Koontz และ Weihrich (1990) ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่าการวางแผนเป็นการเลือก ภารกิจ วัตถุประสงค์ และการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต

จากความเห็นของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ที่กล่าวถึงความหมายของการวางแผนเอาไว้มีประเด็นสำคัญต่าง ๆ กันไป เช่น การวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดทางเลือกในอนาคต เป็นกระบวนการช่วยในการตัดสินใจ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้า หรือการวางแผนเป็นการเลือกภารกิจ วัตถุประสงค์และการกระทำ ซึ่งการกำหนดทางเลือก หรือการตัดสินใจล่วงหน้าตลอดจนการเลือกภารกิจ วัตถุประสงค์และการกระทำนั้นก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเลือกใช้ความหมายของการวางแผนที่หมายถึง เครื่องมือสำหรับการบริหารในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จด้วยวิธีการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพตอบสนองต่อภารกิจปัญหา และความต้องการพัฒนาขององค์กร ภายใต้ความจำกัดของทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยพิจารณาหาสิ่งที่จะต้องปฏิบัติจัดทำจากความเป็นมาในอดีต สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ความสำคัญของการวางแผน

การวางแผนเป็นกระบวนการแรกในกระบวนการบริหารที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงและปฏิบัติ การวางแผนที่ดีจะช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดแก่องค์การนั้นเป็นอย่างมาก

सनानजतर सुकनठरुथु (2524) ก่อว่าถึง ความสำคัญของการวางแผนไว้ถึงนี้

1. การวางแผนช่วยให้อุ้การใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด โดย เฉพาะทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

2. การวางแผนช่วยให้อุ้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากมี้อการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอน

3. การวางแผนช่วยลดความขัดแย้งในองค์กรหรือหน่วยงาน เนื่องจากมี้อการกำหนดขั้นตอนการทำงานตามบทบาทหน้าที่

4. การวางแผนช่วยให้อุ้บริหารสามารถคาดคะเนล่วงหน้าถึงปัญหาและอุปสรรค สามารถปรับใช้สถานการณ์ทั้งดีและเลวให้อุ้เกิดประโยชน์ได้

5. ช่วยให้เราสามารถควบคุมงานได้อย่างมีระบบและไม่ก่อให้เกิดผลในทางลบ
6. ช่วยให้เราพัฒนาหรือแก้ปัญหาขององค์การอย่างทันเหตุการณ์ เนื่องจากได้มีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีระบบ
7. ช่วยให้มีการพัฒนาทุกด้านทุกระดับสอดคล้องกัน เป็นการลดความซ้ำซ้อนในการใช้ทรัพยากร
8. ช่วยให้การประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่มีกิจกรรมเหมือนหรือคล้ายคลึงเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน
9. ช่วยให้องค์การหรือหน่วยงานสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้

ประมวล เสนาฤทธิ (2527) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. การวางแผนเป็นเครื่องช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ เพราะได้มีการศึกษาสภาพเดิมในปัจจุบัน แล้วกำหนดสภาพใหม่ในอนาคต ซึ่งได้แก่ การตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย แล้วหาเส้นทางที่จะทำให้สำเร็จตามที่มุ่งหวัง นักวางแผนมีหน้าที่จัดทำรายละเอียดของงาน จัดลำดับความสำคัญพร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่ควรจะเป็นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจพิจารณา

2. การวางแผนเป็นศูนย์กลางประสานงาน เช่น ในการจัดการศึกษาเราสามารถใช้ในการวางแผนเพื่อประสานงานการศึกษาทุกระดับและทุกสาขาให้สอดคล้องกันได้

3. การวางแผน ทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นไปได้โดยประหยัด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะการวางแผนเป็นการคิดคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า และเสนอทางเลือกที่จะก่อให้เกิดผลดีที่สุด

4. การวางแผนเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน ของนักบริหารเพื่อติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่ต้องการ

จากความเห็นของนักวิชาการที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า การวางแผนมีความสำคัญสำหรับการบริหารมาก เพราะทำให้สามารถเตรียมรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางและแนวปฏิบัติในการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติที่จะทำให้การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานในการติดตามและประเมินผล เพราะการติดตามและประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่า

การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ หากปราศจากการวางแผนก็ไม่สามารถกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ในการติดตามและประเมินผลได้ การวางแผนจึงเป็นเครื่องมือและกลไกอันสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์การ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ไปที่สุด

ความสัมพันธ์ของการวางแผนและการบริหาร

การวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญของการบริหารงานในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย (เอกชัย กี่สุขพันธ์ , 2533) การวางแผนนั้นมีความสัมพันธ์กับการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หากพิจารณาการบริหารในระดับต่างๆ จะเห็นว่า ในการบริหารระดับสูงนั้นการวางแผนมีความสำคัญมาก ภารกิจของผู้บริหารระดับสูง คือ การกำหนดกลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์การโดยส่วนรวม จึงใช้เวลาส่วนใหญ่ในการวางแผนเพื่ออนาคต ในขณะที่ผู้บริหารระดับต่ำลงมาจะมีภารกิจเกี่ยวข้องกับแผนงานของหน่วยงานย่อยจึงใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายในระยะสั้น ส่วนในระบบการบริหรนั้นการวางแผนมีความสัมพันธ์กับการบริหารทั้งระบบ ดังที่ อุตัย บุญประเสริฐ (2532) ได้กล่าวถึงระบบการวางแผนและการบริหารไว้ว่าการวางแผนถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เพราะจำเป็นต้องใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารทุก ๆ ส่วนตลอดทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นงานประจำงานพัฒนาตลอดจนโครงการพิเศษต่าง ๆ และหากจะพิจารณาถึงขั้นตอนในการบริหารแล้ว การวางแผนนับเป็นกระบวนการที่สำคัญประการแรกในการบริหาร ที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากจะครอบคลุมถึงขอบเขตหรือภารกิจทางการบริหารอื่นทั้งหมด ภารกิจทางการบริหารอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การจัดทำงบประมาณ การควบคุมและรายงาน จะถูกนำมาวิเคราะห์ในขั้นตอนการวางแผนทั้งหมด เพื่อเลือกแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพที่สุด ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ นอกจากนี้จะมีการวิเคราะห์ในขั้นตอนของการวางแผนแล้ว ในขั้นตอนการดำเนินงานหรือการบริหารงานนั้น นับเป็นการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการที่ได้กำหนดไว้ในแผนนั่นเอง ในการควบคุมติดตามและประเมินผล ก็เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การนั่นเอง ดังนั้นในการบริหารที่มีระบบและมีประสิทธิภาพนั้น การวางแผนจะมีความสัมพันธ์

กับการบริหารในทุกขั้นตอน โดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากอุดมคติของการวางแผน คือ การช่วยให้ระบบบริหารดำเนินการประสบผลสำเร็จ และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ อุทัย บุญประเสริฐ ได้กล่าวไว้นั่นเอง (อุทัย บุญประเสริฐ , 2532)

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

กรมสามัญศึกษาเป็นส่วนราชการหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของชาติด้านการศึกษา การศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ โดยต้องดำเนินการและส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาตามความสามารถของแต่ละบุคคลและให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองของประเทศตลอดจนให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ในส่วนของการศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ ได้จัดการศึกษาและสนับสนุนผู้ยากไร้ทางเศรษฐกิจและสังคม และผู้มีความผิดปกติทางร่างกายจิตใจอารมณ์ให้ไม่เป็นภาระกับสังคม ในขณะที่เดียวกับที่กรมสามัญศึกษาได้สนองนโยบายการกระจายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค โดยในปัจจุบันกรมสามัญศึกษามีสถานศึกษาอยู่ทั่วประเทศตามที่ระบุไว้ในเอกสารสถิติการศึกษาลำดับย่อของกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2536 หน้า 172 ว่า มี 2053 โรงเรียน ในจำนวนนี้ร้อยละ 94 กระจายอยู่ทั่วไปในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติในการเสนอและกลั่นกรองเรื่องก่อนการพิจารณา แต่ในระยะต่อมาปริมาณงานของกรมสามัญศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทุกปีทั้งจำนวนโรงเรียน นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน แต่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีภารกิจในการควบคุมดูแล ปฏิบัติงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของจังหวัด ประกอบกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดต้องปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้พิจารณากลั่นกรองงานของกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนั้นด้วย การบริหารงานจึงไม่สะดวก เกิดปัญหาความล่าช้าและไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป ได้เท่าที่ควร

กรมสามัญศึกษาตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และได้พยายามแก้ไขมาโดยตลอด คือ ในปี พ.ศ. 2515 ได้จัดให้มีผู้ประสานงานของกรมสามัญศึกษาขึ้นในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จังหวัดละ 1 คน ในปี พ.ศ. 2519 ได้จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ และในกรุงเทพมหานคร

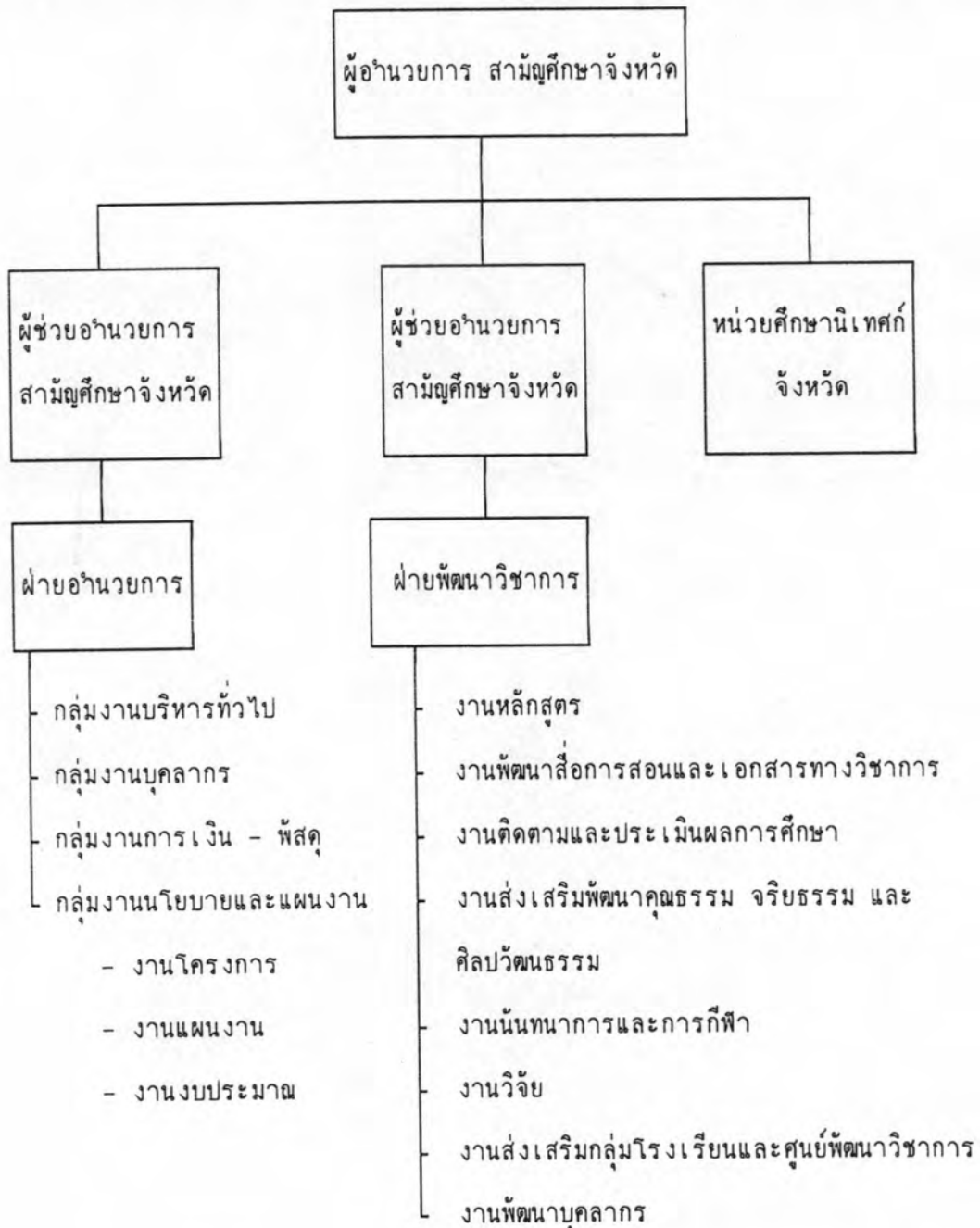
เพื่อช่วยเหลืองานของกรมสามัญศึกษาในระดับจังหวัดและในกรุงเทพมหานคร ด้วยเห็นว่าสรรพกำลังที่มีอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ นั้น หากร่วมมือประสานงานก็จะสามารถช่วยเหลืองานของกรมสามัญศึกษา ทั้งด้านบริหารและด้านวิชาการในระดับจังหวัดได้เป็นอย่างดี โดยให้มีสำนักงานกลุ่มโรงเรียน ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดหรืออำเภอ (กรมสามัญศึกษา, สศ. กทม. , 2536) ซึ่งมีส่วนช่วยได้เพียงระยะหนึ่งเท่านั้น เพราะปริมาณงานอันได้แก่ จำนวนโรงเรียน นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและจากนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของกรมสามัญศึกษาทำให้งานบริหารโรงเรียนมัศึกษามีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2519 กรมสามัญศึกษา จึงได้จัดให้มี คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดขึ้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด พ.ศ.2529 ส่วนคณะกรรมการสามัญศึกษากรุงเทพมหานครนั้นตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด พ.ศ.2532 คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด ตามระเบียบดังกล่าว (2529 และ 2532) มีหน้าที่ในการพิจารณากลับกรองงาน เพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาสั่งการตามที่ได้รับมอบหมายอำนาจจากกรมสามัญศึกษา โดยมีสายปฏิบัติงานผ่านศึกษาธิการจังหวัด

การดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวนั้นปรากฏว่า ยังมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการและปัญหาที่สำคัญคือ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร ยังไม่มีสถานะเป็นหน่วยงานที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามกฎหมาย จึงไม่สามารถขอกำหนดตำแหน่งและอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อมาปฏิบัติงานในสำนักงานได้ จำเป็นต้องยืมตัวบุคลากรจากสถานศึกษา หรือหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติงานในสำนักงาน ซึ่งเกิดความไม่สะดวกหลายประการ ดังนั้นกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้ประสานกับสำนักงาน ก.ค. ได้ดำเนินการเพื่อให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ชอบโดยกฎหมาย โดยได้ขอแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านความเห็นชอบการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูดังกล่าว เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2535 ดังนั้นกรมสามัญศึกษา จึงได้พิจารณากำหนดระเบียบกรมสามัญศึกษา ว่าด้วย

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2536 ขึ้น และ
ให้มีโครงสร้างการบริหารและสายการปฏิบัติงานดังนี้ (กองการเจ้าหน้าที่ , 2536)

แผนภูมิ แสดงโครงสร้างองค์กรการบริหารและสายการปฏิบัติงาน สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

แหล่งที่มา : กองการเจ้าหน้าที่, สำนักงานกรมสามัญศึกษา 2536

จากโครงสร้างการบริหารและสายการปฏิบัติงานในสำนักงานสามัญศึกษาดังกล่าวนี้ กรมสามัญศึกษาได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และการแบ่งงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ได้ดังนี้

หน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ตามที่ระบุไว้ในคู่มือปฏิบัติงานในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร ตามระเบียบกรมสามัญศึกษา ว่าด้วยสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2536 ปรากฏดังนี้

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานของสำนักงาน และประสานงานระหว่างกรมสามัญศึกษา กับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนั้น ๆ ในด้านงานบุคลากร งานการเงินและพัสดุ งานนโยบายและแผนงานพัฒนาวิชาการ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

การแบ่งส่วนงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ตามโครงสร้างการบริหารและสายการปฏิบัติงานในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ตามที่ระบุไว้ในคู่มือปฏิบัติงานในสำนักงานสามัญศึกษาว่าด้วยสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2536 นั้น ปรากฏว่าแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย ประกอบด้วย

1. ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบริหารสำนักงานโดยทั่ว ประสานงานการบริหารงานบุคคล การบริหารงานการเงินพัสดุและอาคารสถานที่ของสำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน และประสานงานนโยบายและแผนงาน งานโครงการและงบประมาณของสำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มงาน ดังนี้

1.1 กลุ่มงานบริหารทั่วไป มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การจัดผังสำนักงาน จัดวัสดุครุภัณฑ์สำนักงาน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสำนักงาน จัดเก็บรักษาและจำหน่ายวัสดุครุภัณฑ์ของสำนักงาน จัดเวรยามและการรักษาความปลอดภัยของสำนักงานการดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรในสำนักงาน การรับ-ส่ง และตอบรับหนังสือราชการ การร่างและโต้ตอบหนังสือทั่วไป การจัดพิมพ์หนังสือ และการจัดทำหนังสือเวียน แจ้งหน่วยงานต่าง ๆ จัดเก็บและการทำลายหนังสือราชการ การลาของข้าราชการและลูกจ้างประจำ การขออนุญาตไปราชการการเก็บข้อมูลสถิติในฝ่ายอำนวยการ การจัดประชุมและจัดทำรายงานการ

ประชุม การจัดทำข่าวและหาข้อมูลและเผยแพร่กิจกรรมและประชาสัมพันธ์
เกณฑ์ทหารการขอพระราชทานเพลิงศพ น้ำอาบศพ การจัดทำหนังสือแสดงความเสีย
สวัสดีการเงินทุนหมุนเวียน จัดเงินทุนสงเคราะห์ข้าราชการ อำนวยความสะดวกให้ผู้มาติด
ตลอดจนการให้บริการในเรื่องที่ไม่อาจอยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มงานอื่น และปฏิบัติงานอื่นตาม
ที่ได้รับมอบหมาย

1.2 กลุ่มงานบุคลากร มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสรรหา คัดเลือก การ
บรรจุการแต่งตั้ง และการขอกลับเข้ารับราชการ การย้าย การโอน การลาออกจากราชการ
การให้ข้าราชการรักษาการในตำแหน่ง การจัดทำทะเบียนประวัติ การขอบำเหน็จความชอบ
การขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ บำเหน็จบำนาญ การจัดทำบัญชีถือจ่าย การสืบสวนข้อเท็จจริง
การสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง การตรวจสำนวนการสอบสวน การ
ให้พักราชการ การให้ออกจากราชการไว้ก่อน การรายงาน-การลงโทษ การชี้แจงเรื่องทางวินัย
การให้ออกจากราชการที่มีโทษทางวินัย และการรายงานการอุทธรณ์ การร้องทุกข์ การร้อง
เรียน การพิจารณาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวกับงายบุคคล การปฏิบัติเกี่ยวกับงานระเบียบ
กฎหมาย นิติกรรม สัญญา และการนิเทศให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายการ
คัดเลือกบุคคลเพื่อศึกษาต่อในประเทศและต่างประเทศ การรับทุนไปศึกษาอบรม และดูงานต่าง
ประเทศ ส่งเสริมประสานงาน และคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการอบรมผู้บริหารตามที่สำนักงาน
ก.ค. กำหนด และปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

1.3 กลุ่มงานการเงินและพัสดุ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้า
ที่ในฐานะหน่วยราชการผู้เบิก การเบิกจ่ายเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การติดตาม
การฝากถอน เงินนอกงบประมาณ การทะเบียนและบัญชีเกี่ยวกับงานการเงิน การตรวจสอบภายใน
ในสำนักงาน โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน การจัดซื้อจัดจ้างของสำนักงานและกลุ่มโรงเรียน โดย
ใช้เงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การควบคุมดูแลรักษาปรับซ่อมครุภัณฑ์ การจำหน่ายพัสดุ
ที่ชำรุดเสื่อมสภาพหรือสูญหาย หรือพัสดุที่ไม่จำเป็นต้องใช้ในราชการต่อไป การจัดทำผังและ
รวบรวมบริเวณอาคารสถานที่ของโรงเรียน การติดตามการดำเนินงานก่อสร้างให้เป็นไปตาม
สัญญา การขึ้นทะเบียนราชพัสดุและการรื้อถอนอาคาร ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

1.4 กลุ่มงานนโยบายและแผนงาน มีหน้าที่ความรับผิดชอบและดำเนินงาน เกี่ยวกับการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายแผนงาน งาน โครงการ และงบประมาณของสำนักงาน โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน สํารวจ รวบรวม ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล เป็นศูนย์ข้อมูล ทางการศึกษาของกรมในระดับจังหวัด จัดทำแผนปฏิบัติการของสำนักงาน ตรวจสอบวิเคราะห์และ อนุมัติแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน งาน โครงการ และงบประมาณ และจัดทำแผนชั้นเรียนรายปี แผนชั้นเรียน เต็มรูปจัดทำแผนการขอจัดตั้งโรงเรียนใหม่ การจัดตั้งสาขา การโอน การย้ายสถานที่ตั้ง การยุบเลิก การยุบรวม การจัดทำแผนการขอเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประสานการรับ นักเรียนและการปรับแผนชั้นเรียน การจัดตั้งจัดสรร สรุปรายงานผลการบริหารงบประมาณระดับ จังหวัดวิเคราะห์แผนงาน งานโครงการ ที่เกี่ยวกับความต้องการงบประมาณ รวมทั้งวิเคราะห์ ปัญหาการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาของสำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มผู้เรียน ดำเนินงานโครงการพิเศษตามที่กรมมอบหมาย ตลอดจนเป็นวิทยากรให้การฝึกอบรมความรู้ที่ เกี่ยวกับงานนโยบายและแผนและปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับหมาย แบ่งเป็น 3 งานคือ

1.4.1 งานโครงการ ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์วัตถุประสงค์ แผนงานงาน โครงการตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายกระทรวง กรม จัดทำแผนงาน งาน โครงการ ที่ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง กรม และท้อง เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา การจัดการศึกษา และระบบการจัดการศึกษาต่อสำนักงาน จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมระยะยาวของจังหวัด ตลอดจนติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ ของสำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนดำเนินงานโครงการพิเศษตามที่มอบหมาย พร้อมทั้ง สรุปรายงานเสนอกรมเพื่อทราบ

1.4.2 งานแผนงาน ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ แผนงาน งานโครงการ นโยบายของกระทรวง กรม และท้องถิ่น จัดทำแผนปฏิบัติการของสำนักงานและแจ้ง โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการ การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการ ของสำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนกับแผนงาน งาน โครงการ นโยบายของกระทรวง กรม และท้องถิ่น อนุมัติแผนปฏิบัติการ และรายงานให้กรมทราบ ศึกษาวิเคราะห์แผนงานทาง

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา การจัดการศึกษาและระบบทางการศึกษา และประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ จัดทำแผนชั้นเรียน รายปีแผนชั้นเรียนเต็มรูป จัดทำแผนขอจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ใหม่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใหม่ การจัดสาขาโรงเรียน การขอโอนโรงเรียน การย้าย สถานที่ตั้งโรงเรียน การยุบเลิก การยุบรวม การจัดทำแผนขอเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประสานงานการรับนักเรียนและการปรับแผนเสนอกรมทราบ และดำเนินการติดตามประเมินผล แผนการดำเนินงานตามปฏิบัติการของสำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน และเป็นศูนย์ข้อมูล ทางการศึกษา ให้บริการทางข้อมูลแก่สำนักงาน โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัดศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและคาดการณ์ความเป็นไปได้ในอนาคตเพื่อนำไปใช้ ในการวางแผนพัฒนาต่อไป

1.4.3 งานงบประมาณ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้ง จัดสรร สรุปราย งานผลการบริหารงบประมาณระดับจังหวัด ศึกษาวิเคราะห์แผนงาน งาน โครงการ ตามแผนพัฒนา ระยะ 5 ปีของกรม และความต้องการของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน จัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีระดับจังหวัด จัดทำคู่มือการตั้งงบประมาณและรายละเอียดคำขอตั้งงบประมาณระดับจังหวัด ของสำนักงานโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน เสนอกรมตามกำหนดเวลา ประสานงานจัดทำแผน การจัดสรรงบประมาณระดับจังหวัด แจ้างโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนทราบและถือปฏิบัติ จัดทำ งบประมาณการขอเบิกจ่ายเงินประจำงวดให้สำนักงาน โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน วิเคราะห์ สรุบทะลุผล ความจำเป็นที่โรงเรียนขอเปลี่ยนแปลงรายงานการงบประมาณเสนอกรมสามัญศึกษา ตามเงื่อนไขเวลาปีงบประมาณ วิเคราะห์ สรุปลำดับของงบประมาณค่าปรับปรุงบริเวณโรงเรียน ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ ค่าติดตั้งระบบไฟฟ้า-น้ำประปา และการจัดสรรบ้านพักครู บ้านพักภารโรง ห้องน้ำ-ห้องส้วมนักเรียน ตามหลักเกณฑ์ของกรม เสนอกรมตามกำหนดเวลา ติดตาม เร่งรัด รวบรวมและสรุปจากแบบแผนรายงานแผนและผลการบริหารงาน งบประมาณทุก หมวดงบประมาณ ส่งสำนักงานงบประมาณและกรมตามกำหนดเวลาในระ เเบียงงบประมาณ และ วิเคราะห์จัดระบบงบประมาณเหลือจ่ายระดับจังหวัด

2 ฝ่ายพัฒนาวิชาการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ในจังหวัดนั้น ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และ งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย จำแนกตามลักษณะของงานได้ 8 งาน ดังนี้

2.1 งานหลักสูตร มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนและ กลุ่มโรงเรียนในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรศึกษา วิเคราะห์ ค้นคว้าวิจัย วางแผน ดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรวิชาชีพท้องถิ่น และ งานวิชาชีพ ให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น

2.2 งานพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและ เอกสารทางวิชาการ มีหน้าที่เกี่ยว กับการผลิต การรวบรวม การให้บริการและแลกเปลี่ยนสื่อการเรียนการสอนและ เอกสารทาง วิชาการโสตทัศนูปกรณ์ ให้ความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้นแบบในการ ผลิตสื่อส่งเสริมให้โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนผลิตสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจน รวบรวมกฎระเบียบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ผลงาน ทางวิชาการของข้าราชการครูที่ผ่านการพิจารณาในการขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นทุกประเภท

2.3 งานติดตามและประเมินผลการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินมาตรฐาน โรงเรียน คัดเลือกนักเรียนและโรงเรียน เพื่อรับรางวัลพระราชทาน ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร การประเมินคุณภาพการศึกษา การจัดทำธนาคารข้อสอบ การให้บริการข้อสอบ การให้ความรู้แก่ครูอาจารย์ในด้านการประเมินผล การวิเคราะห์ข้อสอบการควบคุมดูแลให้ โรงเรียนปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดและประเมินผล การคัดเลือก นักเรียนเพื่อศึกษาต่อตามโควตาต่าง ๆ การพิจารณาทุนการศึกษาของนักเรียน การเก็บรวบรวม และรายงาน รบ.2-ต. และ รบ.2-ป. การตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา การติดตามประเมินผล งานของโรงเรียนตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา

2.4 งานส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่รวบรวม อนุรักษ์ เผยแพร่เอกสาร ผลงานที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุน ให้เกิดการบูรณาการ การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน จัดอบรม ครู อาจารย์ ให้ สามารถปลูกฝังนักเรียนให้มีจิตสำนึกและตระหนักต่อการปฏิบัติให้สอดคล้องกับคำสอนของศาสนา

2.5 งานนันทนาการและการกีฬา มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรม และฝึกอบรมด้านนันทนาการ การกีฬา การออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง การเล่นกีฬา เป็นกิจนิตย และการตรวจสุขภาพอนามัยอย่างสม่ำเสมอ

2.6 งานวิจัย มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของกรม และท้องถิ่น รวบรวมข้อมูลจากการนิเทศ เพื่อหาความต้องการทางการศึกษาของจังหวัด จัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัด ส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัด

2.7 งานส่งเสริมกลุ่มโรงเรียนและพัฒนาวิชาการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจัย จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มโรงเรียนจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนการบริหารงาน การดำเนินการ และอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ประสานงานจัดประชุม ทำหน้าที่ฝ่ายธุรการของกลุ่มโรงเรียน ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง จัดทำหลักฐานเพื่อเบิกจ่ายเงิน และปฏิบัติงานอื่นตามที่กลุ่มโรงเรียนและศูนย์พัฒนาวิชาการมอบหมาย

2.8 งานพัฒนาบุคลากร มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์งาน การบริหารงานบุคคล จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร จัดฝึกอบรมครูประจำการปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่และลูกจ้างประจำ ฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงาน พัสตุดวงคัมภีร์งานก่อสร้าง การแนะแนว งานห้องสมุด อบรมครูให้สามารถเสนอผลงานทางวิชาการ เพื่อขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งสูงขึ้น ฝึกอบรมครูเพื่อให้สามารถดำเนินการตามโครงการและนโยบายที่กรมกระทรวงกำหนด

3. หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การประเมินมาตรฐานทางวิชาการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำสถิติข้อมูลทางด้านวิชาการของโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด เพื่อใช้ในการเผยแพร่ แนะนำ แก้ปัญหาและจัดทำรายงาน ดำเนินการสำรวจและประเมินสภาพความต้องการ เพื่อใช้ในการวางแผนดำเนินการช่วยเหลือโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด รวมทั้งประสานงานและให้ความ

ร่วมมือกับศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาส่วนกลาง และศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ในการวิจัย เผยแพร่และส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด เป็นที่ปรึกษาทางด้านวิชาการของผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด รวมทั้งการสนับสนุน การดำเนินงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด กลุ่มโรงเรียนและศูนย์พัฒนาวิชาการ ประสานงาน และให้ความร่วมมือในการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียน ในจังหวัด เสนอศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา และศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ประสานการดำเนินการกับศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง และ ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ในการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแนวทางแก้ปัญหาเพื่อ พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด รวมทั้งประสาน งานการรายงานผลการนิเทศการศึกษา ในภาพรวมของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด เสนอกรมสามัญศึกษา

การวางแผนการศึกษาของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

กรมสามัญศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนที่มีต่อการบริหาร และได้ พยายามที่จะใช้การวางแผนให้เป็นประโยชน์ในการบริหารงานทั้งในระดับ กรม และระดับสถาน ศึกษา

แต่เดิมมานั้น กรมสามัญศึกษามีได้มีการวางแผนในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเป็น ระบบ การวางแผนของกรมสามัญศึกษาตามที่ระบุไว้ในเอกสารโครงการอบรมเจ้าหน้าที่วางแผน พัฒนาระดับมัธยมศึกษาในระดับจังหวัด โดยใช้เทคนิคของ School mapping ของกองวางแผน กรมสามัญศึกษาซึ่งจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2530 กล่าวถึงพัฒนาการในการวางแผนของกรมสามัญศึกษาว่า

เมื่อเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติระยะ ปี 4 (2520-2524) แผนฯ ได้ ระบุให้มีการเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่ ปีละ 100 โรงเรียน โดยขยายไปสู่ระดับตำบล กรมสามัญ ศึกษา โดยกองแผนงาน จึงนำเทคนิค School mapping มาใช้ในการวางแผน โดย เริ่มดำเนินการในปี 2521 เรียกว่า การวางแผนระยะยาวการดำเนินการจัดทำแผนในระยะนั้นยังไม่ ครอบคลุมทุกกิจกรรมของโรงเรียนเน้นเฉพาะการดำเนินการบางกิจกรรม เช่น การจัดตั้งโรงเรียน

ใหม่ การจัดทำแผนขยายชั้นเรียน การกำหนดพื้นที่บริการ เป็นต้น และในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) กรมสามัญศึกษามีโครงการขยายงาน "การวางแผนระยะยาว" เพื่อให้ครอบคลุมทุกกิจกรรมของโรงเรียน จึงเปลี่ยนชื่อเป็น "การวางแผนพัฒนาการมัธยมศึกษาระดับจังหวัด" และตามที่ระบุไว้ในเอกสารระบบการวางแผนของกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา ซึ่งจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2530 ได้แสดงถึงพัฒนาการในการวางแผนของโรงเรียนและสำนักงานสามัญศึกษาว่า

ในปีการศึกษา 2522 กรมสามัญศึกษาได้เริ่มให้โรงเรียนสามัญศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน (กองแผนงาน , 2530) เพื่อเน้นให้โรงเรียนกำหนดแนวการพัฒนาโรงเรียน และการใช้เงินบำรุงการศึกษาตามนโยบายของกรมและกระทรวงศึกษา และหลังจากที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดขึ้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2529 แล้ว

ในปีการศึกษา 2530 กรมสามัญศึกษาได้ปรับระบบและโครงสร้างการวางแผนการศึกษาจากเดิมที่มีได้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบให้มีการวางแผนอย่างมีระบบ ทั้งในระดับ กรม ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน โดยให้การวางแผน แต่ละระดับมีความสัมพันธ์กันดังนี้

การวางแผนระดับกรมสามัญศึกษา มีคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ซึ่งอธิบดีกรมสามัญศึกษาเป็นประธาน รองอธิบดีทุกคนเป็นรองประธาน ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ทบทวน และเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและแผน การประสานงานและติดตามผลงาน สำคัญศึกษาจังหวัดในงานนโยบาย แผนงานโครงการ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง งานข้อมูล และสารสนเทศ งานแนะแนวและการศึกษาในสถานศึกษา งานพัฒนาระบบงานนิเทศ งานวิจัย งานตรวจ ติดตาม และประเมินผล รวมทั้งการติดตามประเมินผลงานดังกล่าวนี้ด้วย คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ตามความจำเป็น

การวางแผนระดับจังหวัด มีคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด ทำงานตามนโยบาย และหลักเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนด และงานตามมติคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมจังหวัด ในเรื่องเกี่ยวกับงานโครงการและแผนงาน การติดตาม เร่งรัดและประเมินผล การดำเนินงานตามโครงการ และแผนงานต่าง ๆ ของกรมสามัญศึกษา และจังหวัด โดยมีคณะ

ทำงานจัดทำแผน ซึ่งประกอบไปด้วยหัวหน้างานแผนงานของโรงเรียนและหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนเป็นคณะกรรมการ หัวหน้ากลุ่มงานนโยบายและแผนสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ประธานคณะกรรมการอาจเป็นประธานสามัญศึกษาจังหวัด หรือผู้ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด

การวางแผนในระดับกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนนั้น กลุ่มโรงเรียนมีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนทำหน้าที่ในการประสานงาน และร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดในการบริหารและพัฒนางานวิชาการ ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา และนโยบายระดับจังหวัด การจัดทำแผนของกลุ่มโรงเรียนให้มีคณะกรรมการจัดทำแผนโดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียนเป็นเลขานุการของคณะกรรมการ

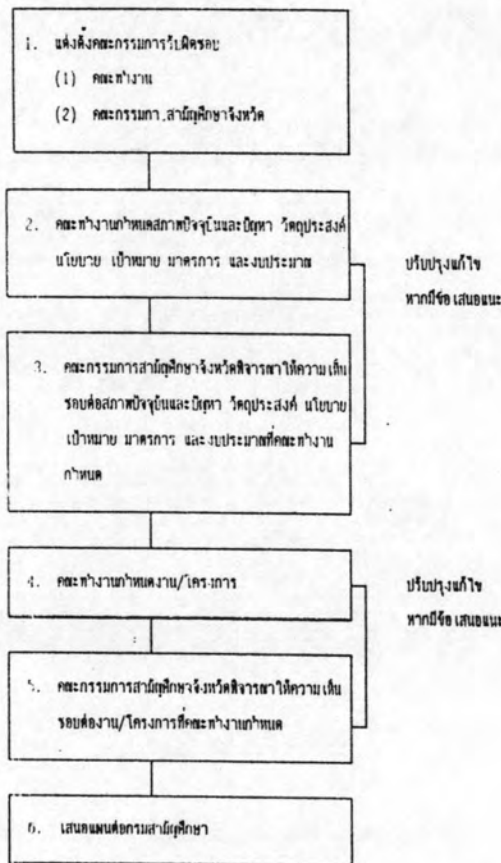
สำหรับโรงเรียน ซึ่งจะดำเนินงานในการจัดและพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา นโยบายระดับจังหวัด และนโยบายของโรงเรียนนั้นจะมีคณะกรรมการจัดทำแผนประกอบด้วยบุคคลที่โรงเรียนพิจารณาเห็นว่ามีความรู้ ความสามารถ บุคลิกดี เหมาะสมที่จะทำงานและประสานงานให้แผนของโรงเรียนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ประธานคณะกรรมการอาจจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายที่ดูแลงานแผนงาน หรือบุคคลอื่นที่โรงเรียนจะเห็นสมควรงานแผนของโรงเรียนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ

หน่วยงานวางแผนในแต่ละระดับนั้นมีภารกิจในการวางแผน (กองแผนงาน , 2533) อยู่ 3 ประเภท ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยแผนดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน คือ แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี เป็นแผนที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระยะ 5 ปีไว้ และกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการวางแผนพัฒนาประจำปี แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีจัดทำขึ้นเพื่อของงบประมาณประจำปีเพื่อใช้ในการพัฒนาโดยอาศัยแนวทางจากแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ส่วนแผนปฏิบัติการประจำปีนั้น เป็นแผนที่ปรับจากแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีให้สอดคล้องกับเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ซึ่งแผนการศึกษา ทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าวจะมีส่วนประกอบสำคัญที่ต้องจัดทำ คือ สภาพปัจจุบันและปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ งบประมาณ แผนงานและงาน/โครงการ

จากความสัมพันธ์ของการวางแผนในแต่ละระดับตามระบบโครงสร้างการวางแผนของ กรมสามัญศึกษา และภารกิจในการวางแผนตลอดจนองค์ประกอบในการจัดทำแผนดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้สำนักงานสามัญศึกษาได้ใช้การวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในระดับ จังหวัดและสามารถใช้แผนเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนแต่ละประเภทไว้ดังนี้

แนวปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ของกรมสามัญศึกษาในระดับจังหวัดนั้น ได้ กำหนดแนวปฏิบัติไว้ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กอง แผนงาน , 2533) ระบุว่า ควรมีขั้นตอน ดังนี้

ตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ตามขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นเรื่องการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบนั้น เป็นการแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ซึ่งตามแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน ; 2533) ระบุว่า ควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบ 2 คณะ คือ คณะทำงานจัดทำแผน และคณะกรรมการสามัญศึกษา

คณะทำงานจัดทำแผน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกำหนดสภาพปัจจุบันและปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ งบประมาณ งาน/โครงการ และอื่น ๆ ตามองค์ประกอบแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา ซึ่งกำหนดให้มีจังหวัดละกลุ่ม ศึกษา นิเทศก์จังหวัด จากหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดตามโครงสร้างการบริหารของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด หัวหน้างานแผนงานจากโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนั้น ๆ ทุกโรงเรียน และมีหัวหน้ากลุ่มงานนโยบายและแผนงาน ของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการและเลขานุการ

ส่วนคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ที่คณะทำงานจัดทำแผนจัดทำเสนอ เพื่อให้แผนมีความถูกต้องสมบูรณ์ เหมาะสมยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ส่วนกรรมการประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ไม่เกิน 7 คน ข้าราชการครูสายผู้สอนไม่เกิน 3 คน ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน 3 คน และมีผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการกำหนดสภาพปัจจุบันและปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ และงบประมาณ ของคณะทำงานจัดทำแผนนั้น การกำหนดสภาพปัจจุบันและปัญหา ตามที่ระบุไว้ในแนวปฏิบัติในเอกสารการฝึกอบรม การวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน ; 2533) ระบุว่าควรมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นสภาพปัจจุบันและปัญหาของจังหวัด และ ส่วนนี้ 2 นั้น เป็นสภาพปัจจุบัน และปัญหาทางการศึกษา

ในส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ การปกครอง ประชากร เศรษฐกิจสังคม และแนวการพัฒนาของจังหวัดอันมีผลต่อการจะเกิดขึ้นของ ปัญหา และโอกาส ต่าง ๆ ภายในจังหวัด เช่นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาการขยายตัวทางการ เกษตร บริการและอุตสาหกรรม เป็นต้น

ในส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นสภาพปัจจุบันและปัญหาทางการศึกษานั้น ๆ จะเป็นการประเมินงาน /โครงการ ด้านต่าง ๆ ของแผนพัฒนาฉบับปัจจุบันว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรที่ควรให้ ความสำคัญในแผนพัฒนาฉบับใหม่อีกบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรการ และงาน/โครงการ ในแผนพัฒนาต่อไป เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายในแผนพัฒนาระยะ 5 ปี ของกรม กรมสามัญศึกษาในระดับจังหวัดนั้น ต้องคำนึงถึงความสอดคล้อง วัตถุประสงค์ นโยบาย และ เป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ของกรมสามัญศึกษา และความสอดคล้องกับแผน พัฒนาระยะ 5 ปี ของจังหวัดด้วย ส่วนการกำหนดมาตรการนั้นเป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายแต่ละด้าน ซึ่งนโยบายด้านหนึ่งอาจจะมีหลายมาตรการ เป็นทางเลือกในการ ดำเนินงานและเป็นแนวทางในการกำหนดโครงการอันสามารถจะกำหนดกิจกรรมหรือโครงการ ย่อยเพื่อดำเนินการตลอดระยะเวลา 5 ปี ได้ การกำหนดงบประมาณในแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ของกรมสามัญศึกษาระดับจังหวัด ตามที่ระบุไว้ในแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรม การวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) ระบุว่าควรกำหนดงบประมาณ เป็นยอดรวม โดยจำแนกตามแผนงาน ประเภท หรือ หมวดเงิน

ขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องการศึกษาให้ความเห็นชอบต่อรายงานสภาพปัจจุบันและ ปัญหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย มาตรการ และงบประมาณ ซึ่งคณะกรรมการจัด ทำแผนขึ้นแล้วนำเสนอคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดมีข้อ เสนอแนะเพิ่มเติม หรือข้อควรแก้ไขก็จะต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเตรียมการดำเนินการในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ซึ่งเป็นการกำหนดงาน/โครงการ หลังจากทีคณะกรรมการสามัญศึกษาได้พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อรายงาน สภาพปัจจุบัน-ปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ และงบประมาณที่คณะทำงานจัดทำแผนจัดทำขึ้นนำเสนอและมีการปรับปรุงแก้ไขหากมีข้อเสนอแนะแล้ว คณะทำงานจัดทำแผน จะร่วมกันพิจารณากำหนดงาน/โครงการ จากมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงาน ภายใต้นโยบายที่กำหนดไว้แต่ละด้าน

ซึ่งงานตามที่ระบุไว้ในแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) หมายถึง งานปกติซึ่งเป็นการกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานได้รับการสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินการสืบเนื่องติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน และยังคงจำเป็นต้องดำเนินการต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไม่สูงกว่าเดิม เช่น งานบริหารทั่วไป งานวางแผนและประเมินผล เป็นต้น

ส่วนโครงการตามที่ระบุไว้ในแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรม การวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) นั้นมี 2 ประเภท คือโครงการต่อเนื่อง และโครงการใหม่

โครงการต่อเนื่อง หมายถึง โครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินการอยู่แล้วในแผนพัฒนาฉบับปัจจุบัน และมีระยะเวลาดำเนินการต่อเนื่องชัดเจนจนถึงช่วงแผนพัฒนาช่วงต่อไป

โครงการใหม่ หมายถึง โครงการที่จะเริ่มดำเนินการในปีใดปีหนึ่งในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับใหม่ โดยจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ โครงการใหม่ที่มีลักษณะการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่หน่วยงานนั้นยังไม่เคยดำเนินการมาก่อน และโครงการใหม่ที่มีลักษณะการดำเนินงานที่หน่วยงานนั้นเคยดำเนินการมาแล้ว แต่เป็นการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ และเป้าหมายใหม่ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากงานปกติ

ในการกำหนดงาน/โครงการของแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปีนั้น ควรกำหนดไว้ในลักษณะกว้างครอบคลุมดำเนินงานตลอดช่วงระยะเวลา 5 ปี และเมื่อกำหนดงาน/โครงการจากมาตรการของนโยบายแต่ละด้านแล้วก็ควรให้มีการกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินงาน ภายใต้โครงการนั้นด้วย ซึ่งกิจกรรมนั้น ๆ ต้องส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ ของงาน/โครงการนั้นร่วมกัน โครงการในแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปีนั้น จะมีสาระสำคัญตามที่ระบุไว้ในแนวปฏิบัติใน

เอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน ; 2533) ประกอบด้วย ชื่อโครงการ ประเภทของโครงการ (ต่อเนื่องหรือใหม่) โครงการนี้อยู่ในแผนงานใด (ตามแผนงานหลักที่กรมสามัญศึกษากำหนด) โครงการนี้สนองนโยบายด้านใดมากที่สุด หน่วยงานที่รับผิดชอบ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ระยะเวลาดำเนินงานตามโครงการ เป้าหมาย/กิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้ว และที่จะดำเนินงานต่อไป บุคลากรที่ใช้ดำเนินงานตามโครงการในแต่ละปี จำแนกตามระดับวุฒิหรือสาขาวิชาครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละปี ประมาณการค่าใช้จ่ายของโครงการเป็นยอดรวมและรายละเอียดตามหมวดรายจ่าย เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าสาธารณูปโภค ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น โดยระบุให้ชัดเจนของแหล่งที่มาของค่าใช้จ่าย เช่น จ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน เงินกู้ เงินช่วยเหลือ เป็นต้น แผนการปฏิบัติงานซึ่งแสดงแผนการปฏิบัติงาน และระบุแนวทางในการตรวจสอบนิเทศติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานตามโครงการและระบุผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ผลที่คาดว่าจะได้รับ ทั้งผลประโยชน์โดยตรง และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามโครงการนั้น ๆ

แต่ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ในช่วงแผน 7 (พ.ศ. 2535-2539) ตามที่ระบุไว้ในแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนในเอกสารการฝึกอบรม การวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน ; 2535) นั้น กล่าวว่าเพื่อมิได้เป็นภาระของคณะทำงานมากเกินไป จึงไม่ต้องนำงาน/โครงการและกิจกรรมไปเขียนรายละเอียดโครงการ เพียงแต่ให้เสนอเป็นงาน/โครงการที่จะทำในระยะ 5 ปี ในแผนไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าจะทำอะไร ทำไม่ถึงทำและจะทำอะไรบ้างอย่างย่อ ๆ เท่านั้น

ในขั้นตอนที่ 5 ซึ่งเป็นเรื่องการศึกษาให้ความเห็นชอบต่องาน/โครงการ ที่คณะทำงานจัดทำแผนกำหนดขึ้นตามมาตรการในการดำเนินงานภายใต้นโยบายในแต่ละด้าน แล้วนำเสนอคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเสนอกรมสามัญศึกษาต่อไป แต่ก่อนการเสนอแผนต่อกรมสามัญศึกษาตามแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) ระบุข้อเสนอแนะไว้ว่าควรได้มีการนำเสนอแผนต่อคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา การ

ศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หรือ หลอมรวมกับแผนของหน่วยงานการศึกษาระดับอื่น ประเภทอื่น เป็นแผนรวมของจังหวัด

ในขั้นตอนที่ 6 ซึ่งเป็นเรื่องการเสนอแผนต่อกรมสามัญศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ต้องนำเสนอกรมสามัญศึกษาต่อไป

องค์ประกอบของแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี นั้นเมื่อเสร็จสมบูรณ์เพื่อนำเสนอกรมสามัญศึกษานั้นจะมีองค์ประกอบตามรูปแบบ (Format) ที่กำหนดไว้ตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) ดังต่อไปนี้

บทนำ คำนำ สารบัญ

บทที่ 1. สภาพปัจจุบันและปัญหา

- สภาพปัจจุบันและปัญหาของจังหวัด
- สภาพปัจจุบันและปัญหาของการมัธยมศึกษา
- สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการศึกษาสงเคราะห์
- สภาพปัจจุบันและปัญหาของการศึกษาพิเศษ

บทที่ 2. วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการ

- การมัธยมศึกษา
- การศึกษาสงเคราะห์
- การศึกษาพิเศษ

บทที่ 3. งาน/โครงการ จำแนกตามแผนงานและประเภทการศึกษา

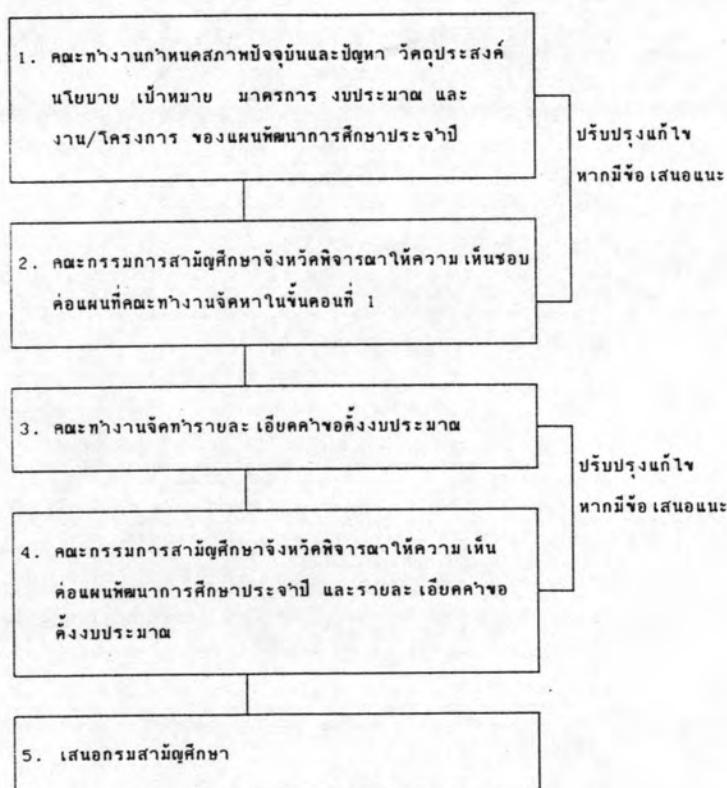
ภาคผนวก

แนวปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี จะเป็นการแจกแจงรายละเอียดของแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปีออกมาเป็นรายปี เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม และความต้องการของสังคมและเป็นแนวทางการขอจัดตั้งงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา โดยมีคณะกรรมการ 2 คณะ เช่นเดียวกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี คือคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด และคณะทำงานจัดทำแผน

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี ตามแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน ; 2533) ระบุว่าควรมีขั้นตอนดังนี้

แผนภูมิแสดงแนวปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

ตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีตามขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นเรื่อง การกำหนดสภาพปัจจุบันและปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ งบประมาณ และ งาน/โครงการ ของแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีนั้น แนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรม การวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) ระบุไว้ว่าคณะทำงานจัดทำแผน ต้องพิจารณาทบทวน สภาพปัจจุบันและปัญหาในแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี และต้องพิจารณา สภาพปัจจุบันและปัญหาของปีที่จะจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีนั้น ๆ ในส่วนของการกำหนด วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการ นั้น คณะทำงานต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับแผน พัฒนาการศึกษาประจำปีที่ผ่านมาว่าเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ที่เกิดขึ้นหรือยัง เพื่อพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสม นอกจากนี้คณะทำงานต้องคำนึงถึงแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี ของกรมสามัญศึกษาด้วยโดยเฉพาะ จุดเน้นในงบประมาณนั้นด้วยหากมีการปรับปรุง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และมาตรการ แล้วต้องพิจารณาว่ามีผล กระทบต่องาน/โครงการ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องดำเนินงานต่อไปหรือไม่

แต่เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแผนขอจัดตั้ง งบประมาณจากกรมสามัญศึกษา ดังนั้น งาน/โครงการที่กำหนดควรเป็นงาน/โครงการที่ใช้เงิน งบประมาณทั้งหมด หรือ เงินงบประมาณและ เงินบำรุงการศึกษารวมกัน ส่วนโครงการที่ใช้เงิน บำรุงการศึกษาทั้งหมดควรให้เป็นแนวทางจัดทำแผนกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อแผนที่คณะทำงานจัดทำในขั้นตอนที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำเสนอต่อคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรปรับปรุงแก้ไขก่อนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป อนึ่งในขั้นตอนนี้ ตามแนวปฏิบัติในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผน งาน , 2533) ได้เสนอแนะไว้ว่า ในขั้นตอนนี้ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมระดับจังหวัดด้วย เพื่อประสานแผนหรือ ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องการจัดทำรายละเอียดคำขอตั้งงบประมาณนั้นเมื่อคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดให้ความเห็นชอบต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ ตลอดจน งาน/โครงการแล้ว คณะทำงานควรพิจารณารายละเอียดว่ามี โครงการใดที่ต้องเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญหรือไม่ มีโครงการใดถูกตัดออกหรือเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อนำไปเขียนรายละเอียดของโครงการ ซึ่งตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) ระบุไว้ว่าในการเขียนรายละเอียดของโครงการจะประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ ชื่อแผนงาน ชื่อโครงการ ลักษณะของโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ เป้าหมาย (ปริมาณงาน) พื้นที่ดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงาน ประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของโครงการ ประมาณการค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้ภายหลังสิ้นสุดโครงการแล้ว 1 ปี (ถ้ามี) เนื้อหาสาระ (ถ้าเป็นโครงการฝึกอบรมสัมมนา) กิจกรรมที่ดำเนินงานและระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรมนั้น ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อเขียนรายละเอียดของโครงการดังกล่าวแล้ว คณะทำงานจึงนำข้อมูลจากโครงการต่าง ๆ เหล่านั้นไปกำหนดรายละเอียดในคำขอตั้งงบประมาณ ซึ่งแบบสรุปคำขอตั้งงบประมาณสามารถดูได้จากภาคผนวก

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี และรายละเอียดของงบประมาณ ตามที่คณะทำงานได้จัดทำ และเสนอให้คณะกรรมการสามัญศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ และทำการปรับปรุงแก้ไขหากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน ; 2533) ได้เสนอแนะไว้ว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดควรจะได้ นำแผน เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือเพื่อประสานแผนกับหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ เป็นแผนรวมของจังหวัด

ขั้นตอนที่ 5 เป็นการเสนอแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี ต่อกรมสามัญศึกษา เมื่อแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสามัญศึกษา และคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว ก็ให้นำเสนอกรมสามัญศึกษาเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณต่อไป

องค์ประกอบของแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

บทนำ คำนำ สารบัญ

บทที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหา

- สภาพปัจจุบันและปัญหาของจังหวัด
- สภาพปัจจุบันและปัญหาของการมัธยมศึกษา
- สภาพปัจจุบันและปัญหาของการศึกษาสงเคราะห์
- สภาพปัจจุบันและปัญหาของการศึกษาพิเศษ

บทที่ 2 วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย งาน/โครงการ

- วัตถุประสงค์
- นโยบาย
- เป้าหมาย
- งาน/โครงการ
 - ก) สำคัญของงาน
 - ข) สำคัญของโครงการ

บทที่ 3 ค่าขอตั้งงบประมาณ และรายละเอียดของโครงการ

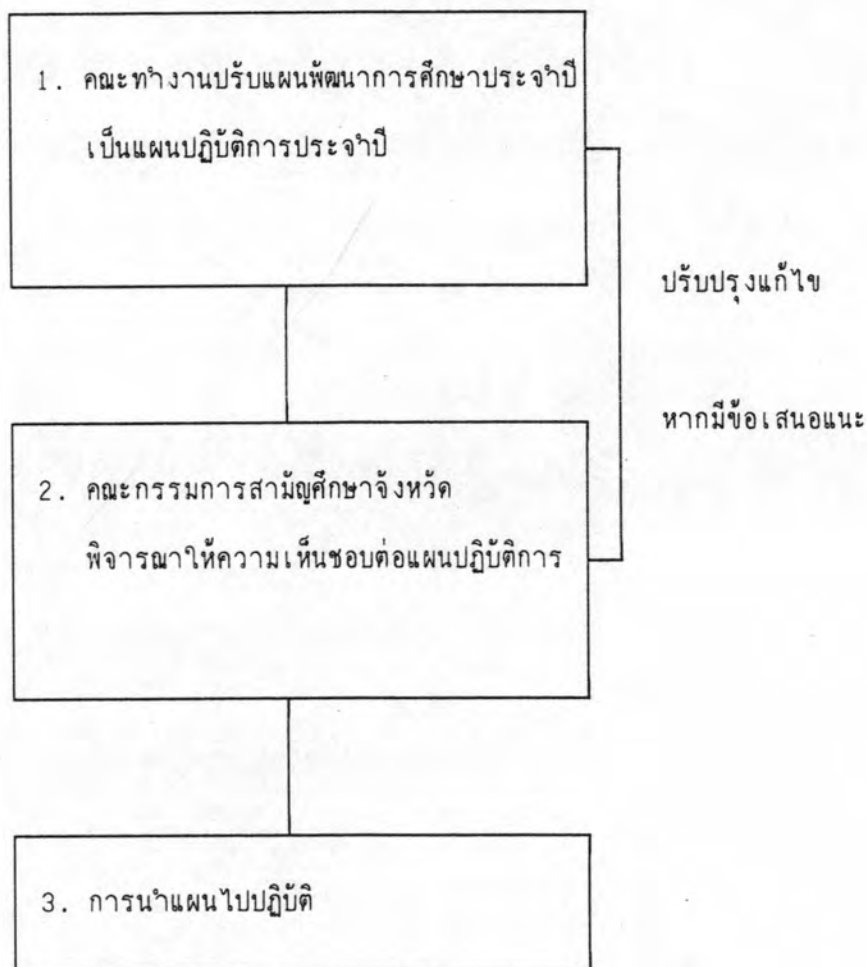
ภาคผนวก (ถ้ามี)

แนวปฏิบัติในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

การจัดแผนปฏิบัติการประจำปีนั้นจัดทำโดย การปรับจากแผนการพัฒนาการศึกษาประจำปี เมื่อกรมสามัญศึกษาได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณตามที่ได้ออกจัดตั้งไปแล้วเพื่อใช้เป็น "แนวทางการปฏิบัติงาน" ในปีงบประมาณนั้น และสามารถจะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผล ในการปฏิบัติตามงาน/โครงการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในแผนปฏิบัติการประจำปีนั้น

แผนปฏิบัติการประจำปีที่สำนักงานสามัญศึกษาจัดทำนั้นมีอยู่ 2 แบบ คือ แผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและแผนปฏิบัติการประจำปีของกรมสามัญศึกษาระดับจังหวัด

ซึ่งแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนั้นจะเป็นแผนที่ปฏิบัติงาน
 งบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรจากกรมสามัญศึกษาในปีนั้น ๆ ส่วนแผนปฏิบัติการประจำปีของกรม
 สามัญศึกษาระดับจังหวัดนั้นจะเน้นการประสานแผนปฏิบัติการประจำปี จากโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน
 และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ทั้งที่ดำเนินงานโดยใช้เงินงบประมาณ และเงินบำรุงการศึกษา
 ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้ง 2 แพลนดังกล่าวนี้ตามแนวปฏิบัติในการจัด
 ทำแผน ซึ่งกำหนดไว้ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด
 (กองแผนงาน , 2533) ระบุว่าควรมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้
 แผนภูมิแสดงแนวปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

แหล่งที่มา : กองแผนงาน, กรมสามัญศึกษา, 2533

ขั้นตอนที่ 1. ซึ่งเป็นการปรับแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีนั้น หลังจากที่ได้รับแจ้งจัดสรรงบประมาณจากกรมสามัญศึกษาแล้ว คณะทำงานต้องพิจารณาจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรว่า งาน/โครงการใดได้รับงบประมาณตามที่จัดตั้งไปน้อยกว่าหรือมากกว่าที่ขอจัดตั้งไป เพื่อปรับปรุงแก้ไข งาน/โครงการ ให้เหมาะกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เช่นการลดเป้าหมายการดำเนินงาน เป็นต้น ส่วนสภาพปัจจุบันและปัญหานั้นให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี เมื่อทำการปรับปรุงแก้ไขงาน งาน/โครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรแล้ว ก็จะนำงาน/โครงการเหล่านี้มาจัดทำเป็นแบบปฏิบัติการประจำปีคือ

แผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด จะประกอบด้วยงาน/โครงการที่ใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกรมสามัญศึกษา

ส่วนแผนปฏิบัติการประจำปีของกรมสามัญศึกษาระดับจังหวัดนั้น เมื่อสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปรับปรุง งาน/โครงการ แล้วก็จัดส่งให้โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งงาน/โครงการที่ใช้เงินงบประมาณ และใช้เงินบำรุงการศึกษา ทั้งนี้เพื่อความสอดคล้องของการจัดทำแผนในแต่ละระดับ โดยเฉพาะงานตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ซึ่งเมื่อกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แล้วก็จะมีการประสานแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดแผนของกลุ่มโรงเรียน และแผนของโรงเรียนเข้าด้วยกันกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของกรมสามัญศึกษาระดับจังหวัดต่อไป

ขั้นตอนที่ 2. ซึ่งเป็นการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการ เมื่อคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเสร็จแล้ว ให้นำเสนอคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด (กองแผนงาน , 2533) ได้เสนอแนะไว้ว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีดังกล่าว ต่อคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาการศาสนา และการวัฒนธรรมระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือประสานแผนกับหน่วยงานทางการศึกษาประเภท และระดับอื่นด้วย

ขั้นตอนที่ 3. เป็นเรื่องการนำแผนไปปฏิบัติ หลังจากทีคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด แล้วทั้งแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และแผนปฏิบัติการประจำปีของกรมสามัญศึกษาระดับจังหวัด นั้นสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรให้มีการเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและนำไปเป็นแนวปฏิบัติงานต่อไป

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

เมื่อได้ปรับระบบโครงสร้างการวางแผนและกำหนดแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนประเภทต่าง ๆ แล้ว กรมสามัญศึกษาก็ได้จัดอบรมบุคลากรด้านการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 เพื่อให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสามารถจัดทำแผนและใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารได้มีอย่างมีประสิทธิภาพ (กองแผนงาน , 2533) และได้จัดประชุมสัมมนาเรื่องการวางแผนของหน่วยงานระดับจังหวัดขึ้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2535 ปรากฏผลการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาของการวางแผน (กองแผนงาน, 2535 : เอกสารสัมมนา) สรุปได้ดังนี้

1. การวางแผนการศึกษาและแผนพัฒนาการมัธยมศึกษาระดับจังหวัด โดยใช้เทคนิค School Mapping มีปัญหาโดยสรุปดังนี้

- 1.1 โครงสร้างของกรอบที่ใช้จัดกลุ่มงาน โครงการในแผนไม่ชัดเจน
- 1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันไม่ได้ปัญหาและความต้องการในการวางแผนที่แท้จริง
- 1.3 การประสานแผนใช้เวลามาก เนื่องจากความหลากหลายและไม่ชัดเจนของงาน/โครงการ และระยะเวลาการทำงานของโรงเรียนที่ใช้ปีการศึกษาเป็นหลัก แต่สำนักงานสามัญศึกษาต้องจัดทำแผนตามปีงบประมาณ
- 1.4 ขาดการตรวจสอบแผนก่อนนำเสนอกรมสามัญศึกษา
- 1.5 ขาดการนำแผนไปใช้ เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน

2. การวางแผนงบประมาณ มีปัญหาโดยสรุปดังนี้
 - 2.1 การจัดทำข้อมูลเพื่อของประมาณของโรงเรียนไม่ชัดเจน
 - 2.2 เกณฑ์การขอตั้งงบประมาณของกรมซับซ้อน
 - 2.3 การแจ้งแนวปฏิบัติมีความซับซ้อนไม่ชัดเจน
 - 2.4 การจัดทำรายงานผลการใช้งบประมาณล่าช้า ไม่ชัดเจน และไม่เป็นปัจจุบัน
3. การพัฒนาระบบสารสนเทศ มีปัญหาโดยสรุป ดังนี้
 - 3.1 การจัดเก็บและการกรอกข้อมูลหลากหลายซ้ำซ้อน
 - 3.2 บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ
 - 3.3 ความล่าช้าในการเก็บข้อมูล ทำให้ไม่สามารถรายงานข้อมูลให้กรมและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทันตามกำหนดเวลา
 - 3.4 การเก็บข้อมูลขาดความต่อเนื่อง จากการเปลี่ยนแปลงบุคลากร
4. การติดตามรายงานและการประเมินผล มีปัญหาดังนี้
 - 4.1 ระบบการติดตามรายงานและการประเมินผลยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากการสื่อสาร และการไม่เห็นความสำคัญของการติดตามรายงานและประเมินผล
 - 4.2 บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจการติดตาม/ประเมินผล ตลอดจนการตรวจสอบข้อมูลรายงาน

จากการศึกษาเรื่องของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดดังกล่าวแล้ว พบว่า การวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มงานนโยบายและแผนงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับฝ่ายอำนวยการตามโครงสร้างการบริหารสำนักงาน แต่ในการจัดทำแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนั้นจะมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนในรูปของคณะกรรมการตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผน (กองแผนงาน ; 2533) ซึ่งระบุว่าควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบ 2 คณะ คือคณะทำงานจัดทำแผน และคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด โดยคณะทำงานจัดทำแผน ซึ่งมีหัวหน้ากลุ่มงานนโยบายและแผนงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดทำหน้าที่เป็นกรรมการ และเลขานุการซึ่งจะรับผิดชอบในการจัดทำร่างแผนแล้วนำเสนอคณะกรรมการสามัญศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามขั้นตอนในแนวปฏิบัติในการจัดทำแผน (กองแผนงาน , 2533) ตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด มีภารกิจในการวางแผน 3 ประเภท คือ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยะ 5 ปี แผนพัฒนาการศึกษาประจำ และแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งมีอยู่ 2 แผนได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และแผนปฏิบัติการมัธยมศึกษาระดับจังหวัด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษางานวางแผนและการปฏิบัติงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

ในช่วงระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ปรากฏว่ายังมีไม่มากนัก

บรรจง สุรมณี(บรรจง สุรมณี, 2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสอบถามผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17 จังหวัด 136 คน สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม และของบุคลากรหลักซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในสำนักงานมีปัญหาปานกลางได้แก่ ด้านฝึกอบรม ด้านแผนงาน และงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านวิชาการ ด้านที่มีปัญหาน้อยได้แก่ ด้านการเงิน พัสดุ อาคารสถานที่ และด้านบริหารทั่วไป

วิจิตร สายธนู (วิจิตร สายธนู, 2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม โดยการศึกษาจาก เอกสาร การสังเกต การปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ และการใช้แบบบันทึกเสียง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม จำนวน 18 คน พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันทั้งสำนักงานโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลางฝ่ายที่มีงานรับผิดชอบมากได้แก่ ฝ่ายการเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่ ฝ่ายที่มีงานรับผิดชอบน้อยได้แก่ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายฝึกอบรม ส่วนฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายแผนงาน และงบประมาณ และฝ่ายบุคลากรมีปริมาณรับผิดชอบสูงระหว่างสองกลุ่มที่กล่าวแล้ว สำหรับปัญหาการปฏิบัติงานของสำนักงานโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ฝ่ายที่มีปัญหาเป็นประจำเนื่องจากปริมาณงานมากได้แก่ ฝ่ายการเงิน พัสดุและอาคารสถานที่ ฝ่ายที่มีปัญหาค่อนข้างน้อยได้แก่ ฝ่ายฝึกอบรม ส่วนฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายแผนงาน และงบประมาณ ฝ่าย

บุคลากร และฝ่ายวิชาการ มีปัญหาการปฏิบัติงานปานกลาง ปัญหาสำคัญที่พบในทุกฝ่ายคือ การขาดแคลนบุคลากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาบุคลากรเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะนอกจากมีจำนวนไม่เพียงพอแล้ว เจ้าหน้าที่บางคนยังไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ ขาดความรับผิดชอบงานในหน้าที่ ส่วนด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มีปัญหาเรื่องความไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน อนึ่งการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ควรมีการคัดเลือกผู้เข้ามาปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ และกรมควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่สำนักงานเพิ่มขึ้น

ประยูทธ ศรีดาราร (ประยูทธ ศรีดาราร, 2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 6 ตามหน้าที่ 4 ด้าน คือ งานโครงการ และแผนงาน งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดและข้าราชการครูที่มีใช้คณะกรรมการสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ในด้านการดำเนินงานนั้นพบว่า คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดและข้าราชการครูที่มีใช้คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดได้ดำเนินงาน และได้รับผลการดำเนินงานตามหน้าที่หลักทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดที่มีต่อการดำเนินงานตามหน้าที่หลักทั้ง 4 ด้าน แตกต่างจากความคิดเห็นของข้าราชการที่มีใช้คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ยกเว้นด้านงบประมาณ และความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานและผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของสำนักงานสามัญศึกษาอยู่ในภาพรวมมีระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือการขาดทรัพยากรในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาการบริหารงาน ปัญหาด้านการวางแผน และปัญหาประสิทธิภาพของแบบสารสนเทศของสำนักงาน ตลอดจนปัญหาการประสานงานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ซึ่งยังต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ในส่วนของการศึกษาระบบงานวางแผนนั้นมีผู้ศึกษาระบบงานวางแผนไว้ เช่น

นิภา ไชยรินคำ (นิภา ไชยรินคำ ; 2534) ได้ศึกษาระบบงานวางแผนของวิทยาลัยพยาบาลภาคเหนือ สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข โดยวิธีการ ศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับหลักการและแนวคิดพื้นฐานในการวางแผน ระบบ

งานบริหารและระบบงานวางแผน การจัดการศึกษา การบริหาร และการผลิตพยาบาล ตามแผนพัฒนาการสาธารณสุข ของวิทยาลัยพยาบาล ตลอดจนรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยขั้นต้น หลังจากนั้นนำเครื่องมืออันได้แก่ แบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ในวิทยาลัยบาลสระบุรี ทำการปรับปรุงเครื่องมือนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แล้วนำไปตรวจสอบประสิทธิภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงเครื่องมือจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒินำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบ แล้วจึงจัดทำเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ นำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายกรณี จากวิทยาลัยพยาบาลในภาคเหนือ 5 แห่ง คือ ลำปาง พะเยา อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ และพิษณุโลก นำข้อมูลที่ได้รับมาแยกเนื้อหาวิเคราะห์เนื้อหา ตามประเด็นที่กำหนดในกรอบของการวิจัย แล้วนำเสนอผลการวิจัยเป็นรายกรณี แล้วสรุปเป็นภาพรวมของระบบงานวางแผนของวิทยาลัยพยาบาลภาคเหนือ ในลักษณะความเรียง

สตี สุขชาติ (สตี สุขชาติ , 2532) ได้ศึกษาระบบงานวางแผนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน เขตการศึกษา 11 โดยรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผน การวางแผนในโรงเรียนมัธยมศึกษาและศึกษาเบื้องต้นจากหน่วยปฏิบัติการ คือโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน แล้วกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ครอบคลุมถึง การจัดองค์การการบริหารและการวางแผนของโรงเรียน การเตรียมการวางแผน การจัดทำแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การติดตามควบคุมและประเมินผล การทบทวนปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ ปัญหาและอุปสรรคของระบบงานวางแผนในโรงเรียน หลังจากนั้นก็สร้างเครื่องมือในการวิจัย อันได้แก่ แบบสัมภาษณ์ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วนำไปทดลองใช้ นำมาปรับปรุงแก้ไขโดยคำแนะนำ และตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จนได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ และแบบศึกษาเอกสาร ซึ่งเป็นแบบวิเคราะห์ว่ามีเอกสารอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน และมีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง นำเครื่องมือดังกล่าวไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน เขตการศึกษา 11 จำนวน 5 โรงเรียน นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอเป็นรายกรณีตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วสรุปผลรวมเป็นความเรียง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบงานวางแผนข้างต้นนั้นพบว่า วิธี การศึกษาระบบงานวางแผนขององค์กรนั้นจะทำการศึกษาในประเด็นสำคัญ ๆ คือ ระบบการจัด

องค์กรการบริหารและการวางแผน การวางแผน และกระบวนการดำเนินงานในการวางแผน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการวางแผน โดยศึกษาจากข้อมูลบุคคล และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนขององค์กรนั้น ๆ

การกำหนดกรอบของแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ซึ่งครอบคลุมถึงหลักการ แนวคิด พื้นฐานในการวางแผน คือ ความหมายและความสำคัญของการวางแผน ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกับการบริหาร โครงสร้างการบริหารและการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และจากงานศึกษาวิจัย ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร และการวางแผนที่เกี่ยวข้องของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และของหน่วยงานอื่น เพื่อจะประมวลเป็นหลักในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้แล้วได้พบว่า การวางแผนเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และการทำงานที่เป็นระบบ การวางแผนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ซึ่งจะมีบทบาทในกระบวนการบริหารได้ในทุกขั้นตอน การวางแผนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการทำงานอย่างเป็นระบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เพื่อให้การศึกษาวิจัยครอบคลุมประเด็นสำคัญที่พึงศึกษา กรอบและแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาในประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. การจัดโครงสร้างระบบการบริหารและการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
2. การกำหนดหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
3. การจัดระบบการประสานงานด้านการวางแผนระหว่างสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกับโรงเรียนในสังกัด
4. การปฏิบัติตามแนวปฏิบัติในการจัดทำแผน ตามแนวทางที่กรมสามัญศึกษากำหนด คือ แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำปี
5. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด